

Spis treści

Do Czytelnika	13
Przedmowa do drugiego wydania	15

ROŚCISŁAW ŻERELIK: Dzieje Śląska do 1526 roku

Nazwa i obszar Śląska	18
Pochodzenie nazwy Śląsk	18
Rozwój pojęcia terytorialnego Śląska w średniowieczu	20
Geograficzne i historyczne granice Śląska	21
Śląsk w pradziejach	23
Paleolit	23
Najstarsze ślady pobytu człowieka w Polsce	23
W środkowym paleolicie	23
Górny paleolit	24
Paleolit schyłkowy	25
Mezolit	26
Grupa protokomornicka	26
Kultura komornicka	27
Kultura janisławicka	28
Neolit	28
Pojawienie się pierwszych rolników. Kultura ceramiki wstęgowej rytej	28
Kultura ceramiki wstęgowej klutej	29
Między neolitem a epoką brązu – eneolit	30
Kultura amfor kulistych	30
Kultura ceramiki sznurowej. Kultura złocka	31
Epoka brązu	31
Kultura unietycka	31
Kultura przedłużycka (śląsko-wielkopolska kultura mogiłowa)	31
Kultura łużycka	32
Wczesna epoka żelaza i okres lateński	33
Kultura łużycka	33
Okres lateński (przedrzymski)	34
Celtowie na Śląsku	34
Kultura przeworska	35
Okres wpływów rzymskich	36
Kultura przeworska	36
Kultura luboszycka	36

Śląsk w okresie przedpiastowskim	37
Śląsk w okresie wędrówek ludów	37
Przybycie Słowian	37
Stabilizacja osadnictwa słowiańskiego	38
W kręgu oddziaływań karolińskich	39
Plemiona śląskie w połowie IX w.	40
Pod wielkomorawskim zwierzchnictwem	41
W państwie czeskim	42
Śląsk w monarchii piastowskiej (990–1138)	44
W państwie pierwszych Piastów	44
Początki chrześcijaństwa na Śląsku	45
Odbudowa państwowości	46
Odnowienie biskupstwa wrocławskiego (1051–1149)	48
W okresie rozbitcia dzielnicowego (1138–1335)	50
Ustawa sukcesyjna Bolesława III Krzywoustego	50
Wygnanie księcia Władysława II	50
Powrót synów Władysława II Wygnańca na Śląsk	51
Bunt juniorów w 1177 r. i powstanie księstwa opolsko-raciborskiego	52
Polityka wewnętrzna Bolesława I Wysokiego	53
Stabilizacja Kościoła wrocławskiego (1149–1201)	54
Bulla protekcyjna papieża Hadriana IV z 23 IV 1155 r.	55
Rozwój budownictwa murowanego. Architektura romańska	55
Monarchia Henryków śląskich (1201–1241)	57
Działalność gospodarcza Henryka I Brodatego	59
Najazd mongolski na Polskę w 1241 r. i śmierć Henryka II Pobożnego	61
Podział księstwa śląskiego między synów Henryka II Pobożnego	62
Księstwo wrocławskie Henryka III (1248–1266)	63
Księstwo legnickie Bolesława II Rogatki	63
Powstanie księstwa głogowskiego	64
Księstwo opolsko-raciborskie pod rządami Władysława I	65
Nadzieje na królewską koronę. Księstwo wrocławskie Henryka IV Prawego	65
Podział księstwa opolsko-raciborskiego i zhołdowanie książąt	66
Walka o miejsce Kościoła na Śląsku (1201–1290)	67
Powstanie księstwa nysko-otmuchowskiego	68
Powstanie księstwa świdnicko-jaworskiego	69
Księstwo głogowskie pod rządami Henryka III (1273/1274–1309)	70
Postępujące rozbitcie księstwa głogowskiego (1309–1331)	72
Księstwo wrocławskie po śmierci Henryka V Grubego	73
Polityka Władysława Łokietka wobec książąt śląskich. Zhołdowanie księstw śląskich przez Jana Luksemburskiego	74
Rycerstwo śląskie	75
Mieszkańcy miast	77
Rozwój klasztorów na Śląsku	78
Rola kulturalna klasztorów śląskich	79
Szpitale	80
Dzieje Śląska w latach 1335–1526	81
Zrzeczenie się Śląska przez Kazimierza Wielkiego i próby jego odzyskania	81
Diecezja wrocławska w czasie rządów biskupów Henryka z Wierzbnej i Nankera (1326–1341)	83

Diecezja wrocławska za pierwszych Luksemburgów (1341–1382)	84
Księstwo świdnicko-jaworskie w latach 1326–1392	86
Wymarcie linii Piastów ziebickich	89
Księstwo oleśnickie pod rządami Konradów (1312–1452)	89
Losy księstwa głogowskiego w latach 1331–1439	92
Księstwo legnicko-brzeskie	94
Dzieje księstw górnośląskich do wojen husyckich	96
Czasy husyckie	98
Kościół wrocławski w czasach husyckich (1382–1446)	100
Śląsk w okresie walk o koronę czeską (1437–1490)	101
Powstanie sejmu śląskiego	104
Kościół wrocławski na rozdrożu	105
Losy księstwa żagańskiego w czasach Jana II Szalonego	107
Droga do jedności księstwa głogowskiego (1439–1488)	108
Ostatni Piastowie oleśnicy	110
Śląsk pod władzą Jagiellonów (1490–1526)	111
Kościół wrocławski u progu reformacji	112
Księstwa śląskie w obcych rękach	114
Dalsze losy księstwa legnicko-brzeskiego. Zjednoczenie księstwa	115
Księstwa górnośląskie	116
Gotyki na Śląsku	117
Szkolnictwo na średniowiecznym Śląsku	118

GABRIELA WĄS: Dzieje Śląska od 1526 do 1806 roku

Śląsk we władaniu Habsburgów	122
Śląsk w okresie panowania Ferdynanda I (1526–1564)	122
Przejęcie władzy nad Śląskiem przez Habsburgów	122
Śląsk w strukturze państwowej nowożytnego Królestwa Czeskiego	123
Ustrój polityczny i administracyjny Śląska w początkach ery nowożytnej ...	126
Podziały terytorialne i administracyjne	126
Śląski ustrój polityczny. Dualizm stanowo-królewski	128
Zmiany w funkcjach i zakresie władzy stanowych organów i urzędów ogólnosłańskich	130
Urząd starosty generalnego	130
Najwyższy Trybunał Książęcy	130
Ogólnosłańskie zgromadzenie stanowe	130
Wpływ polityki Ferdynanda na nowe aspekty życia polityczno-publicznego na Śląsku	134
Rola i funkcje sejmików w ustroju i życiu politycznym Śląska	136
Nowe tendencje polityki Ferdynanda po 1546 r. Koniec polityki unifikacji ..	139
Reformacja na Śląsku. Sytuacja wyznaniowa w latach 1526–1609	143
Rozwój śląskiego ruchu reformacyjnego	143
Kościół katolicki i biskupi wrocławscy w okresie reformacji	152
Stosunek Ferdynanda I do procesów reformacyjnych na Śląsku	156
Kultura śląska XVI i początków XVII w.	159
Okres rządów Maksymiliana II i Rudolfa II do <i>Listu majestatycznego</i> z 1609 r. ...	165
Epoka zmagania religijnych 1609–1648	170
<i>List majestatyczny</i> z 1609 r.	170
Narastanie konfliktu i formowanie się obozów polityczno-wyznaniowych ...	173

Początek wojny trzydziestoletniej. Udział Śląska w powstaniu czeskim 1618–1621	175
Porażka militarna i polityczna śląskiego obozu protestanckiego. Akord drezdeński (1621)	176
Okres zawieszenia 1621–1632	178
Ponowne przystąpienie Śląska do wojny. Koniunkcja z 1633 r.	180
Kłęska śląskich protestantów. Reces dodatkowy do pokoju praskiego z 1635 r.	181
Śląsk w pokoju westfalskim 1648 r.	182
Po wielkiej wojnie	183
Skutki społeczne i gospodarcze wojny trzydziestoletniej na Śląsku	183
Redukcje kościołów i zmiany ustrojowe w 2. połowie XVII w.	186
Kultura protestancka w 2. połowie XVII w.	188
Kościół katolicki	195
Biskupi wrocławscy jako politycy w służbie cesarskiej	195
Rozwój życia zakonnego	197
Katolicka kultura barokowa	199
Stabilizacja życia politycznego i wyznaniowego na Śląsku do 1740 r.	203
Utrwalenie powestfalskiego porządku wyznaniowego na Śląsku. Konwencja z Altranstädt z 1707 r.	203
Czasy Karola VI (1711–1740). Przyjęcie sankcji pragmatycznej na Śląsku	204
Gospodarka śląska w czasach Habsburgów	205
Śląsk pod panowaniem pruskim	208
Wojna o Śląsk	208
Zagarnięcie Śląska przez Prusy w wyniku pierwszej wojny śląskiej. Pokój berliński z 1742 r.	208
Przyczyny agresji pruskiej	212
Umocnienie pruskiego panowania nad Śląskiem w drugiej wojnie śląskiej. Pokój drezdeński z 1745 r.	216
Śląsk w państwie pruskim. Między okupacją a integracją	218
Przełomowa rola Śląska w dalszych dziejach Prus i Rzeszy	218
Przekształcenia ustrojowe	219
Administracja Śląska w okresie okupacji	219
Likwidacja stanowych organów w ustroju Śląska	220
Stosunek ludności śląskiej do zmian ustrojowych	223
Początki budowy nowego systemu administracji i zarządzania prowincją	225
Zmiany w administracji miast. Likwidacja samorządności miejskiej	228
Nowy system podatkowy	231
Reforma sądownictwa śląskiego	232
Budowa nowego systemu militarnego	234
Kościół katolicki w państwie pruskim	236
Status i zmiany organizacyjne Kościołów protestanckich	241
Społeczność żydowska pod panowaniem pruskim	244
Kameralizm pruski a gospodarka Śląska. Integracja czy wyzysk?	246
Wojna siedmioletnia 1756–1763. Od widma kłęski do konsolidacji pruskiego panowania nad Śląskiem	249
Śląsk kwestią egzystencji Królestwa Pruskiego	249
Konflikty o Śląsk do końca panowania Fryderyka II	253
Śląsk wobec dalszych prób transformacji gospodarczej i społecznej do 1806 r.	253
Reforma podatkowa z 1766 r. Gospodarka miejska i początki industrializacji na Górnym Śląsku	253

Szlachta śląska i powstanie Ziemstwa Kredytowego	256
Cele i niepowodzenia polityki chłopskiej Fryderyka II	259
Polityka kolonizacyjna a procesy osadnicze na Śląsku	262
Kościół katolicki po wojnie siedmioletniej	263
Rozwój życia kulturalnego w 2. połowie XVIII w.	264
Przed epoką wielkich zmian	271
Ziemie śląskie pod władaniem Habsburgów po 1742 r.	274

MAREK CZAPLIŃSKI: Dzieje Śląska od 1806 do 1945 roku

Śląsk od wojen napoleońskich i reform pruskich do Wiosny Ludów (1806–1850)	278
Wojny napoleońskie	279
Reformy pruskie	282
Zmiany ludnościowe, gospodarcze, cywilizacyjne i ich konsekwencje dla miesz- kańców Śląska	286
Śląsk Cieszyński	303
Powstanie tkaczy śląskich. Problemy polityczne, religijne, narodowe	305
Wiosna Ludów	309
Oświata i kultura	315
Śląsk w 2. połowie XIX i na początku XX wieku (1851–1918).....	326
Ludność i jej warunki życia	327
Gospodarka	331
Uzdrowiska, turystyka	346
Przemiany polityczne	349
Śląsk Cieszyński	365
Kultura, oświata, życie społeczne	368
Pierwsza wojna światowa	378
Śląsk od pierwszej po koniec drugiej wojny światowej (1918–1945)	385
Rozwiązanie sprawy Śląska Cieszyńskiego	385
Zaolzie do 1938 r.	387
Od rewolucji niemieckiej do podziału Górnego Śląska	388
Niemiecki Śląsk po podziale w Republice Weimarskiej	401
Prowincja górnośląska	401
Prowincja dolnośląska	411
Kultura całego niemieckiego Śląska czasów weimarskich	421
Niemiecki Śląsk pod rządami hitlerowskimi do 1939 r.	424
Województwo śląskie	438
Ludność	438
Gospodarka	439
Samorząd województwa	442
Stosunki i dzieje polityczne	443
Życie społeczne i codzienne	449
Sprawy religijne i kościelne	450
Oświata	451
Kultura	452
Druga wojna światowa	454
Na Górnym Śląsku	454
Dolny Śląsk	461
Zdobywanie Śląska w 1945 r.	465

ELŻBIETA KASZUBA: Dzieje Śląska po 1945 roku

Odbudowa i utrwalanie władzy (1945–1948)	468
Międzynarodowe i ogólnopolskie uwarunkowania przyłączenia Śląska do Polski ..	468
Polskie postulaty terytorialne na zachodzie	468
Wielka trójka wobec granic Polski	469
Armia Czerwona i radzieckie komendantury wojenne	470
Integracja regionu z resztą państwa	480
Władze polskie i podział administracyjny Śląska	480
Administracja kościelna	482
Zasiedlanie Śląska	486
Usunięcie ludności niemieckiej	493
Ludność rodzima	499
Tygiel ludnościowy – współzycie	505
Odniemczanie	509
Szaber	510
Potencjał gospodarczy i odbudowa regionu	513
Walka o model ustrojowy państwa	517
Rywalizacja polityczna na Śląsku	517
Referendum	523
Wybory	530
Wrocław stolicą „Ziem Odzyskanych”	533
Zniszczenia	533
Ludność miasta	535
Oświata, nauka i kultura, gospodarka	540
Stalinizm (1948–1956)	542
Degradacja Wrocławia i Dolnego Śląska	542
Plan sześcioletni	543
Reforma administracyjna 1950 r.	544
Życie w stalinizmie – ograniczenia i prześladowania	545
Autochtoni – ankietyzacja i paszportyzacja	551
Sytuacja Niemców	553
Lata Gomułki – oddechu i straconych szans (1956–1970)	557
„Odwilż” i stabilizacja	557
Nierozwiązana integracja – akcja „łączenia rodzin”	563
Ciąg dalszy kariery gospodarczej Śląska	564
Dekada „gospodarza z Katowic” (1970–1980)	566
Skutki normalizacji PRL–RFN	566
Gierkowskie przyspieszenie	566
Śląski wymiar propagandy sukcesu	569
Reforma administracyjna 1975 r. – nowe województwa	571
Cena przyspieszenia i manewru gospodarczego	571
Od protestów do narodzin opozycji na Śląsku	574
Dekada konfrontacji i oczekiwania (1980–1989)	577
Burzliwe lata 1980–1981	577
Od stanu wojennego do „Okrągłego Stołu”	580
Wielkie przebudzenie – mniejszość niemiecka	581
Gospodarczy bilans PRL	584

Śląsk w III RP (od 1989 r.)	586
Polacy – Ślązacy – Niemcy	586
Śląsk na gospodarczym rozdrożu	591
Powódź 1997 r.	593
Reforma administracyjna 1999 r.	594
Dziedzictwo kultury materialnej regionu	596
Kulturowe symbole „małych ojczyzn”	598
Aneks	602
Przypisy	609
Bibliografia (wybór)	653
Spis ilustracji	662
Spis map	665
Indeks imion i nazwisk	666